

KÉTSÍKÚ CSELEKMÉNYESÍTÉS

IVAN SLAMNIG: *Bátorságunk jobbik fele.*
Európa, Budapest, 1977.

Külföldi író első regényét olvasni mindig izgalmas élmény, s hatványozottan az, hogyha mind a szerző, mind a fordítója jó ismerősnek, barátnak számít, mint ebben a konkrét esetben alkalmasint.

Slamnig fenegyerekként robbant be a horvát háború utáni lírába. Nemcsak kész fegyverzete jelentett meglepetést; könnyedsége, szinte pajkos frissesége sem csupán játékoságra vallott, intellektusa adalékolta a különleges többletet. Jó ideig szabadúszó, egyetemi éveit után, majd vendégelőadó az USA-ban, Olaszországban, Hollandiában, Svédországban. Jelenleg a világirodalom professzora a zágrábi bölcsészeti karon. Számos verseskötetén kívül két novellás, egy esszékönyve és több tévé-, illetve rádiójátéka népszerűsítette a nevét.

A *Bátorságunk jobbik fele* — megrendelésre írt — első regénye. Szellemes fogás volt, most már nem is vitás, amikor a zágrábi Znanje kiadó, a közelmúltban, világbestseller sorozatába 5:1 arányban belopta tehetséges fiatal horvát írók egy-egy új termését. Így kapott helyet Slamnig is a sorozatban, s tegyük hozzá, nem is akármilyen kisregénnyel!

Lélegzetvételnyi kitérő csupán s nem vitatkozó kedv mindenáron — engedtessek meg itt, mindjárt az elején: én ezt a regényt a nagytekinthető A. Flaker akadémikus jellemzése ellenére sem nevezném farmernadrágos prózának. Struktúrájában, de tárgya elemeiben is, korábbi szerzők eljárási jellemzőire vélek ugyanis ráismerni — Slamnig a megmondhatója, hány forrás szolgálhatott példaképként a rendelkezésére álló témérdek ismert közül... Mindez persze lényegtelen itt és most, munkája minősége árulkodóbb a kategorizálás helyességénél, illetve vitathatóságánál.

Nevezetesen az, hogy ez a költőből lett prózáiró mozgósítja tárgyi ismereteit és élményeit regénye építési folyamatában: olyanképpen, hogy teljesebben őt érezzük,

a költőt, a vendégelőadót, az egyetemi tanárt egyaránt és együtt a regényelemek lélegzésében, kit-kit épp ott a nem különösebben nagy sztoriban, ahol szervesen beilleszthető, és mindig úgy, hogy egy pillanatra sem bontja meg felbukkanásaival a meseszöveget együttthatóit.

Egy évfordulói találkozóból indul a történet, zágrábi légkörből, a zagorjei Brestovjéba, egyik osztálytársnő egykori kúriájával határos falucskába. A nyelvtörténész Flax — Slamnig — kutatási helyszíne is egyben a falucska környéke. Zita, a volt „kuriás család” tagja hozza aztán viszonylatokba szerzőnket, mármint Flaxot Anitával és különnc nagynénijével, az írónővel. Anita rapszodikus szerelem csíráit bontakoztató médium lesz, a magának írogató nagynéni pedig remek alkalom a regényszöveg kétsíkú cselekményesítésére. Részletekben adagolt egyik hosszabb lélegzetű írását szerzőnk leleményesen szövi a cselekmény elemeként nemcsak a tárgy bővítésére, hanem a horvát etnikum, szellemes ellenpontozásaképpen is. Függetlenül attól, hogy hagyományos, illetve avitt társadalmi és kulturális struktúrák ábrázolására törekszik-e írónk ezzel az ötletes fogással, vagy sem, a regény mindenképpen nyer vele rétegezett-ségben, színességben egyaránt. A zagorjei táj jellegzetessége és légköre a (novellabeli) dalmát hangulattal, korábbi motívumokkal meg az olasz megszállás éveiből merített, hiteles mozzanatokkal skálát biztosít a két világ aszinkron színeinek láttatására. Közül pedig a mai, élő zágrábi szlengesített nyelv a fiatalok érintkezésében, de ábrázolásuk sokrétű mikéntjében is hiteles eszköz, velejáró szinte, noha korántsem annyira vívóanyaga a sztorinak, mint például a celini párizsi szleng. Az ezek szerint negyven évé sokkalta inkább lehetett volna farmernadrágos prózái ismerőv, mint szerzőnknel ez a mérsékeltlen s épp ezért nagyon funkcionálisan alkalmazott zágrábi

szleng. (Hol vannak Foxék Barbados nyelvezetétől!) Az író, aki novelájában Anna szerepét játssza valamelyest, a dalmát légkörben poentírozásnak sem utolsó: kissé belepistul bírálójába, mármint Foxba, az ugyancsak író nyelvtörténészbe, alias szerzőnkbe. Fox rémülten — éjjel — hívja fel telefonon zagorjei barátját, aki annak idején felajánlotta neki az iskolájában megüresedett angoltanári állást, s még az

éjjel csomagol s menekülésszerűen elhagyja a fenyegető veszedelem színterét, Zágrábot, a szerelmes írónóval együtt.

Bölcs meghátrálás: bátorságunk jobbik fele.

A regényt Vujicsics D. Sztoján fordította: munkáját a pontos szövegvisztaadás mellett a slemingi gördülékenység is dicséri. Az utolsó szintén az ő munkája: velős és tájékoztató.

DUDAS KÁLMÁN

IDŐN INNEN, IDŐN TÚL

CIRIL ZLOBEC: *Testvérem, a szent.*
Európa Könyvkiadó, Budapest, 1977.

*Bárhonnan indulsz el, utad
végén rád köszön a halál.*

A huszadik századi divatos sci-fi irodalom termékei mellett szinte vizsgálanyagnak, kemény próbatételnek számít, a szükségesség heroikus erejével hat két olyan kötet megjelenése a könyvpiacra, mint a szlovén Ciril Zlobec *Testvérem, a szent* és a horvát Ivan Slamnjig *Bátorságunk jobbik fele* című kisregénye.

A jugoszláv irodalom két jeles egyénisége mint költő és mint prózaíró is bebizonyította tehetségét, felkészültségét.

Az a bizonyos vasárnap — Ciril Zlobec kisregényében — elindítja az ellentétes érzelmeket; mint a vasárnap és hétköznap, úgy viszonyul a két regénybeli testvér egymáshoz. A hosszú távollét utáni találkozás meteorológiai érzékenységgel. A családi fészek kihülve leng, és a fiókákban csak a szomorú látvány utáni kíváncsiság maradt.

Emberi méltóság, emberi gyarlóság. A téma érzékeny érzelmi síkon fut, természetes viszonyulás, a konfliktus nélküli kapcsolat ószin-

te megnyilvánulásainak vagyunk részesei, a cselekmény magával ragad, együtt érzünk, együtt élünk a szereplőkkel.

A két ember, mint a tűz meg a víz, más-más külső és belső tulajdonságokkal, de közös, ősi funkciókkal. Az elmúlás ott lebeg közöttük, Francisek, a szerzetes testvér, elhivatottsága természetes függvényeként fogadja a közeledő halált. Az ő halála csak az eső utáni hangulatot hozza, a levegő vegytisztasága kizárva!

A gyümölcs éretlensége, túlérett-sége egyformán íztelen.

Beláthatatlan idősíki, végtelen dallam ez a regény, és igazságok s igazságtalanságok keverednek útvesztők nélkül.

A fül membránérzékenységgel reagál a regény tiszta stílusára.

Gállos Orsolya fordítása tökéletes oldottsággal, gördülékenységgel adja vissza az író eredeti gondolatait.

Az egyes fejezetek előtti mottó-rész (Székely Magda fordítása) egy-egy himnusz a létről, a regény aláfestő, korhú zenei betétje.

BARANOVSKY EDIT